

УДК 342.9 (477):355

Дмитро СМОТРИЧ

Національний університет “Львівська політехніка”,
Навчально-науковий інститут права,
психології та інноваційної освіти,
доцент кафедри адміністративного
та інформаційного права,
доктор філософії 081 “Право”
dmytro.v.smotrych@lpnu.ua
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-6087-9553>

Ярина ЛЕВІНОВСЬКА

Національний університет “Львівська політехніка”,
Навчально-науковий інститут права,
психології та інноваційної освіти,
студентка першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
yaryna.levinowska.pv.2020@lpnu.ua
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0008-6743-7959>

Габрієлла ПЕХНЬО

Національний університет “Львівська політехніка”,
Навчально-науковий інститут права,
психології та інноваційної освіти,
студентка першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
habriella.pekhno.pv.2020@lpnu.ua
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0002-9868-5812>

Наталія ФЕДИШИН

Національний університет “Львівська політехніка”,
Навчально-науковий інститут права,
психології та інноваційної освіти,
студентка першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
nataliia.fedyshyn.pv.2020@lpnu.ua
ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0006-4564-6261>

ВІЙСЬКОВІ ВИПЛАТИ: ПОНЯТТЯ ТА АДМІНІСТРАТИВНА ПРОБЛЕМАТИКА ВОЄННОГО ЧАСУ

<http://doi.org/10.23939/law2024.42.165>

© *Смотрич Д., Левіновська Я., Пехньо Г., Федишин Н., 2024*

У цій статті автори досліджують систему військових виплат в Україні, зосереджуючись на їхній структурі, обсязі і впливі на військовослужбовців та їхні сім'ї. Зокрема, розглянуто різноманітні види військових виплат, такі як зарплати, доплати за

особливі умови служби, компенсації за втрату працездатності та пенсії. Аналізовано також зміни в законодавстві щодо військових виплат та їхню відповідність міжнародним стандартам. Акцентовано на важливості адекватного фінансового забезпечення військових для підтримання їхньої бойової готовності та морального духу.

Детальний аналіз розкриває, які фактори впливають на рівень військових виплат, з-поміж яких: бюджетні обмеження, економічна ситуація в країні та потреби армії в сучасному озброєнні та техніці. Також досліджено ефективність системи виплат у забезпеченні соціального захисту військовослужбовців та їхніх родин, а також можливість забезпечення достатнього рівня життя після виходу на пенсію. Нарешті, у статті зроблено висновок про те, які поліпшення можна внести в систему військових виплат з метою підвищення привабливості військової кар'єри та забезпечення стабільності в армії.

В статті також проаналізовано роль військових виплат у підтримці військової дисципліни та мотивації особового складу. Зокрема, розглянуто питання своєчасності та регулярності виплат, їх відповідність актуальним життєвим витратам військових, а також можливість отримання додаткових стимулів за вислугу років, військові звання чи виконання особливих завдань. Також висвітлено перспективи подальшого розвитку системи військових виплат в Україні і важливість удосконалення цієї системи з метою забезпечення національної безпеки та обороноздатності.

У статті також розглянуто актуальну проблему соціального забезпечення військовослужбовців в умовах збройного конфлікту. Проведено аналіз сучасного стану виплат військовослужбовцям, зокрема заробітну плату, додаткові винагороди та компенсації. Основну увагу надано законодавчим змінам, що відбулися за останні роки, та їх впливу на добробут військових.

Особливу увагу присвячено аналізу останніх законодавчих ініціатив, спрямованих на підвищення соціального захисту військовослужбовців. Детально розглянуто положення нових законів і постанов, що регулюють питання виплат, а також їх ефективність і вплив на мотивацію військових. У статті також аналізуються проблеми реалізації цих законів на практиці, зокрема бюрократичні перепони та недостатність фінансування.

У цій статті зроблено висновки щодо потреби подальшого вдосконалення системи військових виплат, акцентуючи увагу на важливості своєчасного та справедливого фінансового забезпечення військовослужбовців як одного з основних факторів підтримки боєздатності армії та морального духу військових. Пропонуються рекомендації щодо можливих напрямів реформування системи виплат, зокрема впровадження нових механізмів контролю та забезпечення прозорості фінансових потоків.

Стаття має важливе значення для дослідників у галузі соціальної політики, військових експертів та осіб, залучених до процесу формування і реалізації державної політики у сфері оборони. Вона сприяє глибшому розумінню проблем та перспектив розвитку системи соціального забезпечення військовослужбовців в Україні, що є важливим аспектом забезпечення національної безпеки та стабільності держави.

Ключові слова: військові виплати; повномасштабне вторгнення; грошове забезпечення; соціальні виплати.

Постановка проблеми. З початком повномасштабного вторгнення агресора рф в Україну військові виплати є невід'ємною частиною соціального захисту військовослужбовців та їхніх сімей. Вони становлять важливий елемент військової політики держави, оскільки забезпечують матеріальну підтримку та мотивацію для тих, хто кожного дня ризикує своїм життям на лінії фронту, де ведуться активні бойові дії.

Мета статті полягає у ретельному аналізі системи військових виплат в Україні для з'ясування її ефективності, соціальної справедливості та відповідності потребам військовослужбовців і їхніх сімей.

Виклад основного матеріалу. Існує ціла низка проблем і питань, пов'язаних з військовими виплатами, що потребують уваги та детального аналізу. Один із таких аспектів – це поняття воєнного стану та його вплив на систему військових виплат. Як відомо, з 24 лютого 2022 року, відповідно до Закону України “Про правовий режим воєнного стану”, в Україні введено режим воєнного стану. А вже 28 лютого 2022 року Уряд прийняв постанову Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168 “Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану”, яка передбачає виплату додаткової грошової винагороди та винагороди за особливості проходження служби під час воєнного стану (особливого періоду) військовослужбовцям на період дії воєнного стану. Такі зміни можуть призвести до змін у режимі виплат, обсягах та умовах їх надання. Проблематика воєнного стану також полягає у забезпеченні соціального захисту військових під час збройного конфлікту, їх реабілітації та подальшої адаптації після завершення служби.

Сьогодні грошове забезпечення військовослужбовців є предметом суспільних дискусій, а особливо з огляду на загальну мобілізацію і збільшення кількості тих, хто змушений одночасно захищати незалежність держави та піклуватися про свої сім'ї. Тому потрібно детальніше проаналізувати проблеми, з якими стикаються військовослужбовці і які пов'язані з виплатами за їхню службу в умовах воєнного стану.

Насамперед уже від початку воєнного стану в Україні почало діяти нове фінансове забезпечення усіх груп військовозобов'язаних ЗСУ та інших силовиків. Відповідно до цього відбулися деякі законодавчі зміни, що регулюють процес нарахування бойових виплат, грошового забезпечення та інша допомога мобілізованим. Усі ці процеси та нові установи звичайно можуть спричиняти затримки у виплаті бойових і узагалі грошового забезпечення військовослужбовців.

Грошове забезпечення згідно з “Порядком виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних сил України та деяким іншим особам” виплачується: військовослужбовцям, які проходять військову службу в апаратах Міністерства оборони України та Головнокомандувача Збройних сил України, Генеральному штабі Збройних сил України, органах військового управління, з'єднаннях, військових частинах, вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, установах та організаціях Збройних сил України, Державної спеціальної служби транспорту, військовій частині [1].

Варто зазначити, що військовослужбовці під час поранення можуть розраховувати на три типи виплат. Перша – це є їхня заробітна плата, все, що вони отримали, перебуваючи у зоні бойових дій. Крім того, законодавством передбачено, що другий вид виплат це – одноразова допомога у зв'язку з пораненням, що виплачується у розмірі 100 тисяч гривень. І третій вид виплат – це допомога у зв'язку із втратою працездатності. У цьому випадку компенсація залежить від багатьох факторів, як-от статус військовослужбовця. Також цей фактор залежить від поранення і від місця перебування військового, який отримав таке поранення.

Надто сильно ускладнюється ситуація із збиранням документації під час поранення. Тобто з моменту госпіталізації та з моменту евакуації із зони воєнних дій, військовослужбовцю надається медична форма, де зазначено обставини травми, час евакуації та хто евакуював. Військова частина також здійснює службове розслідування, де виявляє, як саме відбулося поранення, його обставини, чи справді воно бойове, беруть покази у побратимів військовослужбовця тощо [2].

Взагалі в основі системи оплати військовослужбовцям лежить посадовий оклад, який доповнюється окладом за військове звання та надбавкою за вислугу років. Власне, цей оклад і

надбавка значно впливають на розмір винагороди за місяць, часто досягаючи 60–80 % посадового окладу та надаючи перевагу тим, хто перебуває на службі у війську протягом багатьох років.

Іншими важливими компонентами винагороди є надбавка за особливості проходження служби і премія, яка дорівнює або дещо перевищує посадовий оклад. Водночас систему спроектовано так, що місячна винагорода у мобілізованого лейтенанта та старшого лейтенанта за контрактною формою служби, які обіймають, наприклад, однакову посаду – командир взводу та обоє перебувають на передовій, може все ж таки доволі істотно відрізнятись, передусім унаслідок різниці у стажі військової служби [3].

Як вже мовилося, під час воєнного стану до щомісячної компенсації додається додаткова компенсація – це “горезвісні” жовтневі 30 тисяч і 100 тисяч гривень. Їх кількість пов’язана з участю в бойових завданнях, тобто не залежить від посади або звання. Однак вищі посадові особи щоразу зменшують кількість нагород для тих, хто перебуває в зоні бойових дій, але не має прямого контакту з противником, і повністю скасовують нагороди для тих, хто перебуває за межами зони активних бойових дій. Міністерство оборони України (далі – Міністерство оборони) заявляє, що на щомісячну фінансову підтримку військовослужбовців витрачається близько 100 мільярдів гривень.

Підтвердження безпосередньої участі військовослужбовців у бойових діях, виконання бойових (спеціальних) завдань або забезпечення здійснення заходів національної безпеки і оборони, протидія і стримування збройних нападів (далі: журнал бойових дій (зміна, навігація-зміна, навігаційний журнал) або оперативний журнал стану, або Бойові звіти, або списки спостереження (щодо об’єктів, що зазнали нападу з боку збройних формувань). [4].

На жаль, сьогоднішня система, коли “бойові” винагороди для одних військовослужбовців перевищують звичайну щомісячну базову виплату в кілька разів, тоді як іншим категоріям військовослужбовців час від часу урізають виплати, не тільки демонструє певну зневагу до таких військових, а і призводить до підвищення розчарування військовослужбовців, що зумовлює падіння мотивації служити далі та боронити свою державу. Тому, вважаємо, що проблема визначення тих, хто справді “воює”, і тих, хто “ні”, не є простою, але залишається актуальною [3].

16 квітня 2024 року Президент України підписав новий закон про мобілізацію. Він передбачає низку нових обмежень для військовозобов’язаних, а також компенсації для військовослужбовців. Цей закон набуває чинності через місяць із дня, наступного після його оприлюднення. 17 квітня 2024 року його було опубліковано в офіційному виданні Верховної Ради “Голос України”, тобто, він набуває чинності вже 18 травня 2024 року. Що ж стосується військових виплат, то відповідно до норм нового закону, військовослужбовці під час підписання першого контракту мають право на компенсацію 50 % суми від першого внеску іпотекою. Для військовослужбовців, які беруть участь у бойових діях “на нулі”, а також тим, хто виконує бойове завдання під час контрнаступу, законом передбачені щомісячні виплати у сумі 70 тис. гривень. Окрім того, передбачається щомісячна винагорода для військовослужбовців за особливості проходження служби у сумі 10 тис. гривень [9].

Цим законом передбачено також винагороди та компенсації, а саме: за знищену ворожу техніку – від 12 112 до 908 400 грн (від 4 до 300 прожиткових мінімумів) і додаткова відпустка не більше 15 календарних днів за рік; у разі укладення першого контракту – 50 % компенсації першого внеску за іпотечним кредитом за програмою “єОселя”, після першого року служби – додатково 100 тис. грн, і після другого року служби – ще 100 000 грн; у разі укладення контракту – сертифікат на купівлю автомобіля (або іншого ТЗ) у розмірі 150 тис. грн (сертифікат можуть отримати впродовж трьох місяців). І не менш важливим є передбачена виплата сім’ям тих військових, які загинули під час виконання обов’язків, – розміром не менше 15 млн гривень [10]. Тобто ми бачимо, що зміни, які вносить цей закон, спрямовані на забезпечення справедливих та адекватних військових виплат, додаткових гарантій, компенсацій для учасників бойових дій та їхніх родин. Тому зазначаємо, що новий закон про мобілізацію вносить істотні зміни у сферу військових виплат,

сприяючи покращенню умов життя та соціального захисту військовослужбовців, які безпосередньо беруть участь у захисті нашої держави.

Грунтуючись на вищезазначеному матеріалі, можна дійти до аналізу проблематики військових виплат. Вбачаємо, що на сьогодні, порівняно з першими місяцями повномасштабного вторгнення, було внесено безліч змін до такого відносного феномену, як військові виплати.

Варто сказати, що, окрім виконання бойових завдань із захисту нашої держави та надання відсічі ворогу, військовослужбовці також стикаються з адміністративними проблемами, пов'язаними з військовими виплатами. Ця проблематика стає особливо актуальною під час воєнного часу, коли фінансове забезпечення воїнів має надзвичайне значення для їхнього морального стану та готовності до військової служби.

Однією з основних нагальних проблем є брак прозорості та ефективності платіжної системи. Військовослужбовці часто стикаються із затримками з отриманням коштів, невизначеністю щодо суми компенсації та недостатньою інформацією про умови отримання виплати. Все це призводить до невдоволення Збройних сил і розчарування державними органами, негативно позначається на їх статусі і бойових можливостях по захисту країни від загарбників. Іншим аспектом адміністративної проблеми військових виплат є брак матеріальної підтримки сім'ям фронтовиків. Через недостатню виплату соціальних допомог та компенсацій багатьом сім'ям не вистачає адекватного матеріального забезпечення. Це може призвести до соціальної деградації і посилення фінансових проблем сім'ї військовослужбовця. Для розв'язання цих адміністративних проблем потрібно не тільки забезпечити прозорий і швидкий процес вдосконалення платіжної системи та отримання коштів, а й надати відповідну фінансову підтримку сім'ям військовослужбовців, особливо сім'ям загиблих військовослужбовців в Україні. Звичайно, нове законодавство та зміни, внесені до чинних нормативних актів у цій галузі, значною мірою розв'язали ці проблеми, але вдосконалення цієї системи оплати праці військовослужбовців, особливо під час воєнного стану, конче потрібне.

Вивчаючи питання бюджету на 2024 рік, розуміємо, що ним передбачається фінансування оборонного відомства, наступного року, порівняно з довоєнним періодом, його збільшують у 10 разів. Видатки у 2024 році становитимуть рекордні 1 трильон 164 млрд гривень. Для порівняння, у 2021 році ця сума була 120 млрд гривень, у 2022 році, коли почалося повномасштабне вторгнення – це вже 555 млрд, а на 2023 рік заклали 860 млрд гривень. Переважна частина видатків на 2024 рік – 883 млрд – направляється на забезпечення ЗСУ, підготовку кадрів і військ, медичне забезпечення та забезпечення ветеранів.

За даними Міноборони, саме на виплати військовослужбовцям у 2024 році виділили 751,3 мільярда гривень. А щодо доплат розміром 30 та 100 тисяч грн, то уряд планує зберегти ці виплати впродовж періоду дії воєнного стану, як це передбачено постановою Кабміну № 168. За бюджетом Міноборони на 2024 рік, 100 млн гривень також піде на житло для військових, таким способом забезпечуючи їх елементарними гарантіями та необхідною допомогою з боку держави [5]. Тож розуміємо, що всі ці виплати залишаються на рівні 2023 року. Попри те, зауважено, що спрогнозувати чітку картину важко, але за будь-якого розвитку подій ми маємо враховувати динаміку подій на фронті та ймовірне зростання потреб ЗСУ, зокрема техніки й спорядження. Тому якщо зросте інтенсивність бойових дій чи збільшиться кількість військових, звичайно, треба буде збільшувати фінансування та вносити зміни до бюджету держави.

Розглядаючи адміністративну проблематику військових виплат на практиці, вбачаємо те, що спори, з якими найчастіше зверталися військовослужбовці до органів державної влади або органів місцевого самоврядування під час повномасштабного вторгнення – це спори, пов'язані з ВЛК (військово-лікарська комісія), спори, пов'язані з МСЕК (медико-соціальна експертна комісія) – це комісія, яка встановлює ступінь інвалідності після отримання поранення. А також спори з військовими частинами щодо виплат за відпустки, будь-які соціальні виплати, виплати зарплат, додаткові винагороди під час бойових дій за час перебування у зоні бойових дій [5].

Отже, розуміємо, що військовослужбовцям передбачено досить великий перелік соціальних гарантій. Цей перелік становлять різноманітні виплати, відпустки, лікування, додаткові стимулювальні виплати. Через те, що кількість військовослужбовців справді велика, а військова частина має обмежений штат, інколи бувають ситуації, що військова частина не збирає достатньої кількості документів або помиляється у своїх обрахунках щодо соціальних виплат, тому виникають загострені ситуації, які можна вирішити за допомогою звернення до адміністративного суду.

Один з адвокатів під час інтерв'ю розповів історію з власної практики. Зокрема, він зазначає, що до нього по допомогу звернувся військовослужбовець, оскільки йому не надавали довідку про обставини його поранення. Цю довідку видає військова частина, яка, як виявилось, спеціально затягувала час, нічого не пояснивши чоловікові, який очолював лави ЗСУ. За словами військового, йому постійно повторювали, що довідку не можуть видати з якихось особистих причин й суб'єктивних факторів. Тому адвокат був змушений звернутися до адміністративного суду, де йому вдалось визнати бездіяльність керівництва військової частини і, відповідно, суд зобов'язав видати цю довідку. Після того як військовому видали довідку, розпочався процес компенсації, нарахування виплат, після чого доволі швидко зреагували й інші інстанції, тому як підсумок цієї ситуації – військовий отримав, передбачені законодавством України, виплати [2]. На основі цієї розповіді вбачаємо глибинну проблематику всередині нашої країни. Органи працюють безвідповідально, не несучи за це покарання, хоча є й інший бік медалі – справедливості домогтися все ж таки можна, але, на жаль, лише звернувшись до суду по захист свого права.

Аналізуючи виплату розміром 15 млн гривень за загиблого на війні, варто відзначити, що така виплата передбачена для осіб, які є членами сім'ї загиблого військового. Ними можуть бути: батьки, дружина, діти (повнолітні або неповнолітні), а також особи, які перебували на утриманні у такого військовослужбовця. Виплата розміром 15 млн гривень виплачується частинами, вона розподіляється на всіх, кому законом передбачено цей вид виплат. Тобто це означає, що впродовж трьох років передбачено законодавством, що кожен, хто має право на цю виплату, має звернутися у військкомат, написати заяву, надати підтверджувальні документи, що ця особа є членом сім'ї або родичем військовослужбовця. Територіальний центр комплектування та соціальної підтримки (ТЦК та СП) перевіряє ці документи та направляє їх до Міністерства оборони України [6]. Через це законодавством встановлено, що перша виплата здійснюється розміром п'ятої частини від загальної суми – 15 млн гривень. Своєю чергою, на одноразову допомогу можна подати протягом трьох років з моменту факту смерті військовослужбовця.

Беручи до уваги виплати сім'ї військового, трапляються випадки, коли військовослужбовець розлучений або ж перебував у цивільному шлюбі чи має позашлюбних дітей. Ще у 2023 році такі питання не були врегульовані, тож це поставало серйозною проблемою і ми могли спостерігати безліч судових справ стосовно позашлюбних стосунків, щодо спільного проживання, стосовно позашлюбних дітей тощо. Тому наприкінці 2023 року нарешті був прийнятий законопроект, яким було внесено зміни до нормативно-правових актів і, відповідно, якщо офіційної дружини у військовослужбовця немає, то можна довести факт спільного проживання. Така процедура передбачена законодавством через суд. Тоді дружина також може претендувати на частину грошей із одноразової грошової допомоги. Що стосується дітей – позашлюбні діти також можуть претендувати на частину цих грошей.

Також сьогодні спостерігаємо активні дискусії про додаткові виплати для частини воїнів розміром 70 тисяч гривень. На 11 квітня 2024 року Верховна Рада проголосувала за постанову, щоб уряд додав 70 тисяч гривень на місяць тим, хто безпосередньо воює “на нулі”. Отже, окрім зарплати (20–25 тисяч), бойових (100 тисяч), захисники мають ще отримувати і 70 тисяч. Ці кошти призначені для військових, які виконують бойові чи спеціальні завдання під час ведення бойових (спеціальних) дій на лінії бойового зіткнення з противником на відстані виконання бойових (спеціальних) завдань військовою частиною (підрозділом, зокрема зведеним) першого ешелону оборони або наступу (контрнаступу, контратаки) до ротного опорного пункту включно, а також на

території противника (наприклад, між позиціями військ противника та своїх, на тимчасово окупованих територіях України) [7]. Як відомо, постанова набуває чинності з дня ухвалення, тобто з 11 квітня 2024 року.

Повертаючись до проблематики військових виплат, відзначимо, що є три основні групи підстав для залишення позовних вимог військовослужбовців без задоволення:

- ненадання доказів безпосередньої участі у бойових діях (або у забезпеченні здійснення заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії);
- не включення особи до наказу про виплату винагороди у зв'язку з притягненням до дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної відповідальності (у випадку вчинення правопорушення, накладення стягнення чи покарання);
- докази, надані позивачем, не відповідають вимогам відомчих наказів або надані з порушенням процедури.

Виходячи з вищезазначеного, виділяємо такі основні аргументи, які використовують судді у свій захист та пояснення власних дій, а саме:

1) недостатність доказів. Суди вказують, що позивач не надав достатніх документальних підтверджень своєї участі в конкретних бойових діях чи заходах, зокрема, наказів командування, рапортів та інших документів в оскаржуваний період;

2) відсутність документів. Суди зауважують, що до матеріалів справи не було включено документів від командування Оперативного угруповання військ, які б підтверджували участь позивача в заходах з національної безпеки і оборони або які підтверджували б переміщення позивача під час вказаного періоду;

3) відсутність наказів та журналів бойових дій. Це документи, які зазвичай використовуються для підтвердження участі військовослужбовців у бойових операціях;

4) невідповідність переліку учасників. У одному з випадків зазначено, що військовослужбовець не був у переліку осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях;

5) не спростування доводів відповідача. В одному випадку відповідач надіслав листа, який, за вказівками суду, не був спростований позивачем. В одній із справ відповідач не спростував заявлені обставини, але суд вважав, що саме це не дає достатніх підстав для визнання цих обставин беззаперечними та безумовними;

6) відсутність допустимих доказів. Суд визначає, що докази, представлені позивачем, не є достатньо переконливими та допустимими, оскільки вони не відповідають вимогам інструкції з виплати додаткової винагороди [8].

Висновки. Отже, з усього вищенаведеного можна дійти висновку, що після початку повномасштабного вторгнення країни-агресора в Україну, у структурі військових виплат відбулось чимало законодавчих змін, які своєю чергою позитивно позначилися на системі військових виплат загалом і регулюванні адміністративної проблематики під час воєнного стану. Зокрема, з'явилися нововведення до вже чинних законів та нормативно-правових документів, а також постало питання у доповненні законодавства в цій сфері, що було реалізовано. У перші місяці війни спостерігалось унормування такого важливого адміністративного інституту, як військові виплати, а саме їх проблематика у період війни в країні, і деякий час вони залишались сталими, попри це, вже починаючи з 2023 року вбачаємо значні правки, які були детальніше описані вище. Згодом, вже у новому 2024 році, знову спостерігаємо прийняття нового закону та внесення численних змін до наявних: скасування старих виплат, додачу нових, але лише для певних категорій військових й за певних умов, приведення до норми виплат для сімей та колишній сімей військовослужбовців тощо. Однак сьогодні проблематика у сфері виплат військовослужбовцям є вагомою і нагальною, тож треба розуміти всю доцільність проведеного аналізу й потреби у впровадженні переінакшень до законодавства України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Порядку виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам: Наказ Міністерства оборони України від 7 червня 2018 р. № з0745-18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0745-18#Text>
2. Соціальні гарантії: на які виплати мають право поранені військові та їхні родини. URL: <https://suspilne.media/zhytomyr/671688-socialni-garantii-na-aki-viplati-maut-pravo-poraneni-vijskovi-ta-ihni-rodini/>
3. Грошове забезпечення військовослужбовців: для тих, хто “воює”, і тих, хто “ні”. URL: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/hroshove-zabezpechennja-vijskovosluzhbovtsiv-dlja-tikh-khto-vojuje-i-tikh-khto-ni.html>
4. Грошове забезпечення військовослужбовців в умовах воєнного стану. URL: <https://bitly.ws/3hASt>
5. Чи збережуть доплати військовим у 2024 році і чи вистачить на це грошей. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cmjrdnz7kveo>
6. Бюрократія теж убиває. Що треба знати родинам загиблих захисників, аби отримати виплату. URL: <https://glavcom.ua/publications/bjurokratija-tezh-ubivaje-shcho-treba-znati-rodinam-zahiblih-zakhisnikiv-abi-otrimati-hroshovu-viplatu-981665.html>
7. 0 додаткових тисяч для тих, хто “на нулі” – Рада проголосувала за постанову. На черзі Кабмін. URL: <https://suspilne.media/723734-70-dodatkovih-tisac-dla-tih-hto-na-nuli-rada-progolosovala-za-postanovu-na-cerzi-kabmin/>
8. Чому військовослужбовцям відмовляють у “бойових”, – обговорили експерти. URL: <https://unba.org.ua/news/8535-chomu-vijs-kovosluzhbovcyam-vidmovlyayut-u-bojovih-obgovorili-eksperti.html>
9. Рада ухвалила новий законопроект про мобілізацію №10449. URL: <https://legalaid.ua/ua/zakonoproekt-pro-mobilizacziyu-10449/>
10. Новий закон про мобілізацію в Україні: основні зміни та кого вони стосуються. URL: <https://www.unian.ua/war/zakon-pro-mobilizacziyu-osnovni-zmini-12607773.html#id-1128452469>

REFERENCES

1. *On Approval of the Procedure for Payment of Financial Support to Servicemen of the Armed Forces of Ukraine and Certain Other Persons*: Order of the Ministry of Defense of Ukraine of June 7, 2018. No. z0745-18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0745-18#Text> [In Ukrainian].
2. *Social guarantees: what payments are entitled to wounded soldiers and their families*. URL: <https://suspilne.media/zhytomyr/671688-socialni-garantii-na-aki-viplati-maut-pravo-poraneni-vijskovi-ta-ihni-rodini/> [In Ukrainian].
3. *Financial support for military personnel: for those who are “fighting” and those who are not*. URL: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/hroshove-zabezpechennja-vijskovosluzhbovtsiv-dlja-tikh-khto-vojuje-i-tikh-khto-ni.html> [In Ukrainian].
4. *Financial support of servicemen under martial law*. URL: <https://bitly.ws/3hASt> [In Ukrainian].
5. *Will the military retain additional payments in 2024 and will there be enough money for this?* URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cmjrdnz7kveo> [In Ukrainian].
6. *Bureaucracy also kills. What families of fallen defenders need to know to receive payments*. URL: <https://glavcom.ua/publications/bjurokratija-tezh-ubivaje-shcho-treba-znati-rodinam-zahiblih-zakhisnikiv-abi-otrimati-hroshovu-viplatu-981665.html> [In Ukrainian].
7. *0 additional thousand for those who are “at zero” – the Rada voted for the resolution*. The Cabinet of Ministers is next. URL: <https://suspilne.media/723734-70-dodatkovih-tisac-dla-tih-hto-na-nuli-rada-progolosovala-za-postanovu-na-cerzi-kabmin/> [In Ukrainian].
8. *Why military personnel are denied “combat” – experts discussed*. URL: <https://unba.org.ua/news/8535-chomu-vijs-kovosluzhbovcyam-vidmovlyayut-u-bojovih-obgovorili-eksperti.html> [In Ukrainian].
9. *The Rada adopted a new draft law on mobilization No. 10449*. URL: <https://legalaid.ua/ua/zakonoproekt-pro-mobilizacziyu-10449/> [In Ukrainian].
10. *The new law on mobilization in Ukraine: the main changes and who they concern*. URL: <https://www.unian.ua/war/zakon-pro-mobilizacziyu-osnovni-zmini-12607773.html#id-1128452469> [In Ukrainian].

Дата надходження: 12.04.2024 р.

Dmytro SMOTRYCH

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Associate Professor of the Administrative
and Information Law Department,
PhD in Law

dmytro.v.smotrych@lpnu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-6087-9553>

Yaryna LEVINOVSKA

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
student of the first (bachelor)
level of higher education

yaryna.levinovska.pv.2020@lpnu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0008-6743-7959>

Habriella PEKHNO

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
student of the first (bachelor)
level of higher education

habriella.pekhno.pv.2020@lpnu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0002-9868-5812>

Nataliia FEDYSHYN

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Research Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
student of the first (bachelor)
level of higher education

nataliia.fedyshyn.pv.2020@lpnu.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0006-4564-6261>

MILITARY PAYMENTS: CONCEPTS AND ISSUES OF WARTIME

Annotation. This article examines the system of military benefits in Ukraine, focusing on their structure, scope, and impact on military personnel and their families. In particular, the different types of military payments, such as salaries, allowances for special conditions of service, disability compensation and pensions, are examined. Changes in legislation on military benefits and their compliance with international standards are also analyzed. It emphasizes the importance of adequate financial support for the military to maintain their combat readiness and morale.

A detailed analysis reveals what factors influence the level of military payments, including budgetary constraints, the economic situation in the country, and the army's need for modern weapons and equipment. The article also examines the effectiveness of the system of payments in providing social protection to military personnel and their families, as well as the possibility of ensuring an adequate standard of living after retirement. Finally, the article concludes with a discussion of what improvements can be made to the military pay system to make military careers more attractive and ensure stability in the military.

The article also analyzes the role of military payments in maintaining military discipline and motivation of personnel. In particular, the article discusses the timeliness and regularity of payments,

their correspondence to the actual living expenses of the military, as well as the possibility of receiving additional incentives for length of service, military ranks or special tasks. Finally, the article highlights the prospects for further development of the military pay system in Ukraine and the importance of improving this system in order to ensure national security and defense capability.

The article also addresses the urgent problem of social security for military personnel in the context of armed conflict. The author analyzes the current state of payments to military personnel, including salaries, additional remuneration and compensation. The main focus is on legislative changes that have taken place in recent years and their impact on the welfare of the military.

Particular attention is paid to the analysis of recent legislative initiatives aimed at improving the social protection of military personnel. The provisions of the new laws and regulations governing payments, as well as their effectiveness and impact on the motivation of the military are examined in detail. The article also analyzes the problems of implementing these laws in practice, including bureaucratic obstacles and insufficient funding.

The article concludes that the military pay system needs to be further improved, emphasizing the importance of timely and fair financial support for military personnel as one of the key factors in maintaining the army's combat capability and morale. The author offers recommendations on possible areas for reforming the payment system, including the introduction of new mechanisms for controlling and ensuring transparency of financial flows.

The article is important for researchers in the field of social policy, military experts, and those involved in the process of formulating and implementing state policy in the field of defense. It contributes to a deeper understanding of the problems and prospects for the development of the social security system for military personnel in Ukraine, which is an important aspect of ensuring national security and stability of the state.

Key words: military payments; full-scale invasion; financial support; social benefits.